

Gøril S. Nordstrøm

Pedagogisk analyse av læremiljø i barnehagen

organisasjonsutvikling gjennom
kompetansebygging

I denne artikkelen fokuseres det på læringsmiljø og pedagogisk analyse som strategi for systematisk utvikling av kompetanse og samarbeid mellom personalet i barnehagen. Formålet er kompetanseutvikling i barnehagen. Intensjonen med analysemodellen var å få en bedre forståelse og dermed bedre håndtering av pedagogiske utfordringer i barnehager. Modellen er i utgangspunktet utviklet og benyttet i skoler, også i skoler i vår kommune, men kan i tillegg anvendes i barnehager. Det er utprøving, analyse og vurdering av metoden som beskrives i denne artikkelen. I barnehagene er også assistenter med i kompetanseutviklingen i tillegg til barnehagelærere. Metoden som benyttes omtales ofte som "LP - metoden"¹

INTRODUKSJON

Skoler og barnehager er både læresteder og væresteder. Forskningen viser at "glade og trygge barn lærer bedre". Tillitt og engasjement er sentrale relasjonelle faktorer hvis vi skal skape livskraftige barn som opplever positive oppvekstvilkår. Gode sosiale relasjoner mellom personalet i barnehagen og barna påvirkes også av andre omstendigheter enn de voksnes relasjo-

nelle kompetanse. Andre faktorer som også kan være betydningsfulle hvis et godt oppvekstmiljø skal etableres er sosiale, kulturelle, psykologiske og kommunikasjonsforhold sentrale. Forutsigbarhet, trygge rammer og glede skaper god atmosfære og stemning. Man skal kjenne den gode atmosfæren for å savne den, og man skal kjenne den gode atmosfære for å kunne ta medansvar for å skape og forandre den. Derfor

Gøril Nordstrøm er utdannet barnevernspedagog med videreutdanning i psykologi og spes.ped. Hun har vært ansatt som spesialpedagog ved PPT Ofoten siden 1999 og deltok i 2014-2015 på videreutdannings-tilbudet til SEVU-PPT med hovedvekt på organisasjonsutvikling og endringsarbeid. PPT Ofoten ble med i et pilotprosjekt med implementering av LP i barnehagen fra januar 2013. Min faglige interesse i LP-jobbingen har blant annet vektlagt om systematisk bruk av LP-modellens analysemodell med fokus på barns læringsmiljø, kan bidra til utviklingen av de voksnes relasjonskompetanse i barnehagen.

er det viktig at personalet i barnehagen ikke bare fokuserer på å utvikle innholdet i barns oppvekst, men også på samværets emosjonelle stemninger. Et tillitsfullt og engasjert forhold mellom personalet og barnet vil ikke bare gi den voksne forståelse for, og innsikt i barnets behov, men også ha avgjørende betydningen for barnets læring, vekst og utvikling.

For å kunne løse disse pedagogiske grunnoppgavene må de voksne i barnehagen forstå seg selv og sin rolle innenfor fagets profesjonelle rammer - systemets rammer. Det vil også være nødvendig å ha kontroll over sine egne relasjonelle forhold og selvforståelse.

Når barnet gir signaler om at det opplever at personalet i barnehagen viser interesse for hvem det er, og når de voksne gir omsorg og smiler, samt har en forståelse for hva barnet trenger hjelp til, viser personalet tegn på gode relasjonelle ferdigheter. Anerkjennelse blir en viktig faktor i en relasjonell forståelse. Som voksen i barnehagen er det svært viktig at man anerkjenner barnet for den barnet er, og ikke bare gir anerkjennelse når barnet presterer noe.

Barn er i risikozonen for feilutvikling hvis det møtes med negativitet og pessimisme. Vi vet at godt humør åpner sinnet, ekspanderer og gjør oss sensitive overfor forandringer og nye ideer, og får oss til å tenke på måter som er kreative, tolerante, konstruktive, gavmilde og imøtekomende (Fredrickson, 2009). Utvikling av gode relasjoner dreier seg blant annet om å skape troverdighet. En nærværende voksen er vennlig men bestemt og gir god omsorg. Hvis man har en god relasjon til en voksen vil denne relasjonen også være merkbar hvis det oppstår utfordrende situasjoner.

Læringsmiljø (L) og pedagogisk analyse (P) er i utgangspunktet en strategi for systematisk utvikling av kompetanse og samarbeid for lærere i skolen. Intensjonen med analysemodellen (LP-modellen) var å få en bedre forståelse og bedre håndtering av pedagogiske utfordringer i skoler og barnehager. Modellen er benyttet mye i skoler, men kan også anvendes i andre pedagogiske miljøer. I innovasjonsprosjektet som

omtales her prøves modellen ut i barnehager der barnehagelærere og assistenter medvirker.

LP-modellen er basert på systemteori, en samlebetegnelse for teorier som bidrar til å forstå og å håndtere kompleksiteten som oppstår i sosiale fellesskap. Et fellesstrekk for systemteori er at menneskers handlinger og atferd beskrives i lys av de sosiale systemene disse opptrer i. Systemteori fokuserer videre på relasjoner mellom mennesker. I systematisk veiledning er man opptatt av hvordan man selv som yrkesutøver blir påvirket og hvordan man er med på å påvirke andre. Interne relasjoner er som regel de viktigste temaene i veiledningen.

LP-modellen som strategi består av tre hovedområder; 1) organisering av roller og funksjoner som skal støtte utviklingsprosessen 2) et kunnskapsgrunnlag som beskriver modellens faglige ståsted og 3) en analysemodell som skal brukes i arbeidet med pedagogiske problemstillinger i det daglige arbeidet. Innovasjonsstrategien vektlegger initiering, implementering og videreføring.

Liv Gjems (2005) mener at pedagogisk veiledning bør foregå i grupper fordi deltakerne lærer av hverandre. Kunnskapstilfanget blir større når flere er sammen. Ved hjelp av systemteoretisk tenking skal veileder i PP- tjenesten hjelpe til med å flytte fokus fra individbasert tenking til en systemisk forståelse hvor barnet er en aktør i samspill med sine omgivelser (konteksten). Personalet i barnehagen samarbeider i grupper etter spesielle prinsipper for å bli bedre til å forstå og håndtere de utfordringene de møter gjennom barnehagehverdagen. Gjennom implementering og evaluering av LP-modellen i Norge og Danmark er det utviklet mye kunnskap og erfaring om systemrettet utviklingsarbeid, og om forhold som fremmer læring i organisasjoner. Etter det første året i implementeringsperioden ble det gjennomført en spørreundersøkelse i regi av Senter for praksisrettet utdanningsforskning (SePU) som har hatt ansvaret for gjennomføringen av de to kartleggingsundersøkelsene. Tre informantgrupper var involvert: barnehagelærere,

foreldre og 4-5 åringene.

Fokus på relasjonsoppbygging er en svært viktig faktor ved etablering av gode læringsmiljøer. Som veileder i LP-gruppen i barnehagen ønsket jeg i mitt endringsarbeid å undersøke om de voksne har fått større kunnskap om relasjoners betydning for læringsmiljøet. Det var viktig å belyse i hvor stor grad de voksne tok det relasjonelle perspektivet i bruk ved utvikling av strategier og tiltak for endring av uønsket atferd og læringsproblemer hos barna. . Samhandling mellom barn og voksne kan forbedres når lærere får opplæring om utvikling av gode relasjoner og hvordan dette kan bidra til å fremme barns prestasjoner.

Relasjonskompetanse

Barns trivsel og læring avhenger i høy grad av hvor godt de kommer ut av det med sine profesjonelle voksne. Alle sosiale relasjoner er regulert av de sosiale normene mellom to mennesker som har hver sin sosiale posisjon og fyller bestemte roller.

Pedagogikk er en mellommenneskelig påvirkningsaktivitet. Derfor er kvaliteten på det som foregår mellom mennesker, en viktig pedagogisk faktor. I en pedagogisk verden påvirkes den sosiale relasjonen blant annet av det konkrete samspillet mellom aktørene, maktforholdet, stemningen og normene i den spesifikke gruppen, men det påvirkes også av samfunnets normer for hvordan en god barnehage skal være, og hva som kjennetegner god læring.

Forskning fra barnehageområdet bekrefter betydningen av det relasjonelle forholdet. ”Kvaliteten på barnehagens omsorg og barnas relasjoner til sin omsorgsperson, sine foreldre, eller andre har avgjort betydning for barnets sosiale utvikling”, (Rutter 1997).

I en nordisk undersøkelse dokumenterer Nordenbo mfl. (2008) at relasjonskompetanse sammen med didaktikk- og lederkompetanse er det beste for å understøtte barns læring. Relasjonskompetanse gjør det mulig for den profesjonelle å etablere og utvikle gode relasjoner til det enkelte barnet og gruppen den er en del av. Gjennom relasjonene kan den voksne tilpasse

den faglige utfordringen slik at det enkelte barn blir stimulert optimalt, og samtidig ta på seg lederskapet slik at barnet får utvikle og øve opp de nødvendige sosiale ferdighetene. Relasjonskompetanse er ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, vedlikeholder og reparerer relasjoner mellom mennesker. Relasjonskompetanse handler også om kunnskap og evne til å identifisere og håndtere emosjoner hos seg selv og hos andre. Altså en evne til å tolke, bruke og forstå meningen med mangfoldet av verbale og ikke verbale signaler. Begrepet relasjon henviser til en forbindelse, eller et forhold mellom to eller flere fenomen. I vår sammenheng handler relasjoner om forholdet mennesker imellom.

Nordahl (2002) definerer begrepet relasjon slik: ”Med relasjoner menes hva slags innstilling til, eller oppfatning du har av andre mennesker; i dette ligger implisitt også hva andre mennesker betyr for deg”. Kjernen i en god relasjon handler om å være menneske, og å kunne kommunisere og samhandle med andre. Tillit er bærebjelken i alle gode relasjoner. Den gir grunnlag for forutsigbarhet, og for en grunnleggende tro på at motparten har gode hensikter med sine handlinger.

Barnets relasjon til de voksne i barnehagen er avgjørende for dets opplevelse av å ”høre til” og være betydningsfull sammen med de andre barna. Relasjoner oppstår ikke av seg selv, men kan utvikles i en god interaksjon. God kontakt har positiv effekt på utviklingen av selvverd og er derfor sentral i barneoppdragelse og moderne pedagogikk.

Problemstillingen jeg ønsker å belyse i denne artikkelen er ut ifra det som er sagt ovenfor: *Kan opplæring i systematisk analyse av barns læringsmiljø bidra til utviklingen av de voksnes relasjonskompetanse i barnehagen og dermed bidra til utvikling av organisasjonen?*

Formålet var å finne ut om lærerne og assistentene i barnehagen, etter 2 år med veiledning av PP- tjenestens personale, har fått ny kunnskap

om relasjoners betydning for læringsmiljøet. Det vil være av stor interesse å se om arbeidet i gruppene har fremmet kompetansen til større grad av refleksjon over egen rolle i et relasjonelt perspektiv, og om det relasjonelle perspektivet gjenspeiler seg i utviklingen av strategier og tiltak som nyttes.

METODE

I mitt arbeid - som pedagogisk-psykologisk medarbeider - for å vurdere om de voksne i barnehagene gjennom prosjektdeltakelsen har utviklet større kunnskap om relasjoners betydning, bruker jeg i denne sammenhengen LP sin analysemodell i min egen veiledningspraksis. Ved hjelp av systemteoretisk tenking skal veileder fra PPT hjelpe til med å sette fokus fra individbasert tenking til en sirkulær og systemisk forståelse hvor barnet er en aktør i samspill med sine omgivelser (konteksten). Personalet i barnehagen samarbeider i grupper etter spesielle prinsipper for å bli bedre til å forstå og håndtere de utfordringene de møter gjennom barnehagehverdagen. Målet med systematisk veiledning er å utvikle kvalitet i profesjonsutøvelsen. I dette ligger hjelp til å få øye på ulike påvirkningsfaktorer, og bevissthet om hvordan man selv påvirker.

Målet er endring av egen påvirkning for å starte en forandringsprosess. Veiledning i et systemteoretisk perspektiv vil da være (Gjems 2005, s. 94):

En maktfri og deltakerstyrt samtale over tid, hvor enkeltsaker fra hverdagen i barnehagen blir reflektert på en slik måte at de kan forstås i lys av minst to relasjoner. Målet med veiledning er å utvikle helhetsperspektiv på egen virksomhet, og dermed øke kvaliteten i arbeidet med målpersonene.

Veiledningen blir med et slikt utgangspunkt en prosess der fokus er rettet ut mot relasjoner til kollegaer, barn, foreldre m.m. Dette i motsetning til veiledningsmodeller som retter fokus innover mot årsaker til hvorfor man tenker og handler som man gjør. Systemisk veiledning fokuserer mer på effekt av handling, enn på hvorfor man velger ulike handlinger.

Samspill – relasjoner

Innholdsdimensjonen =	Prosessdimensjonen =
Hva gjør vi eller hva snakker vi om?	Hvordan gjør vi det?

Innholdsdimensjonene kan henseile til ulike aktiviteter i barnehagen, det man gjør sammen, det man snakker om og underviser i. Først og fremst henseiles det på barnehagens læringsarena. Disse preges av ulik interesse, motivasjon og engasjement både hos barn og voksne.

Prosessdimensjonene handler om måten vi gjør tingene på. Det handler om den pedagogiske metoden, men også alle uttrykksformer som er med på å skape atmosfære og samvær; kommunikasjon, kroppsspråk, holdninger og følelser. Innholdsdimensjonene påvirker prosessdimensjonene, i mindre grad skjer påvirkningen den motsatte veien. Prosessdimensjonen henseiler til det som skjer (Juul og Jensen 2003).

Analysemodellen er problemløsningsmodellen som LP-gruppene benytter i møtene. De tre perspektivene *aktør*, *individ* og *kontekst* er perspektivene en kan forstå utfordringer fra. Ved å ha fokus på disse perspektivene i analyse av en utfordring, er intensjonen at de voksne skal utvikle en bedre forståelse av sammenhengen mellom forhold som bidrar til at et problem opprettholdes og vedvarer. Opprettholdende faktorer er hypoteser om hva det er som gjør at et problem vedvarer. LP-modellen har to faser, en analysefase og en tiltaksfase.

Arbeidsmodellen skal gjennomføres i denne rekkefølgen;

Analysefase:

- Formulering av problemstillinger
- Målformulering
- Innhenting av informasjon
- Analyse og refleksjon

Tiltaksfase:

- Strategi og tiltaksdel
- Utvikling av strategier og tiltak
- Gjennomføring av valgte strategier
- Evaluering

Alle trinnene i analysefasen må være gjen-

nomgått før en utvikler tiltak. En strategi er en plan for handlinger/tiltak for å nå et spesifikt mål. Det handler mer om hva som skal gjøres enn hvordan. Tiltakene er konkrete handlinger som sier noe om hva personalet skal gjøre. En revidering foretas vanligvis etter at strategiene og tiltakene er gjennomført uten at målsettingen er nådd. Ved evalueringen er det nødvendig å ha fokus på alle trinnene i modellen for å finne ut hvor det er mest hensiktsmessig å gjøre endringer.

Nærhet og distanse til relasjoner

Som veileder har det vært viktig å bevisstgjøre personalet i barnehagen om hvordan de løpende og systematisk kan innhente informasjon om sin egen delaktighet i det relasjonelle forholdet.

Hvis analysefasen viser at en mulig opprettende faktor for et dårlig samspill kan være en dårlig relasjon mellom barnet og den voksne, kan et av tiltakene i analysefasen være at veisøker fyller ut egenrederingsskjemaet slik at de tiltakene som skal jobbes med blir konkrete,

Egenrederingsskjema

Navn:

Dato:

POSITIVE SAMSPILLSTEMAER	1	2	3	4	5	NEGATIVE SAMSPILLSTEMAER
Viser positive følelser og glede for barnet						Neglisjerer og avviser barnet
Følger barnets initiativ/utspill og justerer seg deretter						Dominerer og pådytter barnet egne ideer og initiativer
Inviterer barnet til samtale, lytter og svarer						Ingen kommunikasjon med barnet
Anerkjenner og bekrefter det barnet mestrer å gjøre						Nedvurderer og benekter barnets verdi og ferdigheter
Fanger barnets oppmerksomhet, slik at det skjer en felles opplevelse av det som skjer						Distraherer og forvirrer barnet med motstridende stimuli
Fastholder på barnets oppmerksomhet ved å vise følelser og entusiasme						Kommuniserer ikke med barnet og viser likegyldighet overfor barnets opplevelser.
Bemerket det du ser barnet har fokus på. Utdyper og forklarer						Forholder seg ganske taus, kommuniserer lite, gir ikke forklaringer. Snakker til barnet og ikke med barnet.
Guider barnet. Forteller hva det må og skal, trinn for trinn. Tydelige beskjeder og konkret oppfølging.						Ingen veiledninger på barnets handlinger. Negativ grensesetting: Du skal ikke – du må ikke!

Kilde: Pedagogisk relasjonsarbeid psykolog Anne Linder

målbare og ikke for vide.

I tillegg benyttes disse sirklene i veiledningen for å hjelpe personalet til å se hvilken relasjon de har til det enkelte barnet i barnehagen. De voksne setter sitt navn i midten og plasserer navnet på de barna man ønsker å kartlegge relasjonsforholdet til, enten i sikkerhets-, risiko- eller faresonen, illustrert ved nærheten til de voksne. Sikkerhetssonen nærmest de voksne osv. Sammenhengssirkelen benyttes ofte i tillegg til egenvurderingsskjemaet for å finne ut hvilke faktorer det er som kan opprettholde en dårlig relasjon. Spør ikke hvorfor noe oppsto; det kan man ikke gjøre noe med. Spør heller hvorfor noe vedvarer; det kan man gjøre noe med. Innsatsen skal føre til oppmerksomhet på miljøfaktorer som barnehagen har en mulighet til å gjøre noe med – også i de situasjoner hvor de starter med å avdekke barn med spesielle behov.

Relasjonskompetanse og kommunikasjon

Relasjonskompetanse er evne til å se det enkelte barn, på dets egne premisser. Det handler om å tilpasse egen atferd til barnet uten å legge fra seg lederskapet. Det handler om å være autentisk i kontakt med barnet. Den profesjonelle part har hovedansvaret for relasjonen (Juul 2003).

Tillit er bærebjelken i alle gode relasjoner. Den gir grunnlaget for forutsigbarhet, og for en grunnleggende tro på at den andre har gode hensikter med sine handlinger. Samarbeid og dialog er basert på premisser som inkluderer både egne og andres perspektiver.

Kommunikasjon er veiledningens verktøy. Kommunikasjon er nøkkelen til menneskets psykologiske utvikling (Øvreeide 2004). En interaksjon betegner et foretrukket kommunikasjonsmønster, som fører til gjentakelser av bestemte kommunikasjonshandlinger, slik at mønsteret gjenskapes og bekrefter seg selv. En interaksjon referer til mønsteret i en emosjonell utvikling, og det vesentlige er at "interaksjonen mellom omsorgspersonen og barnet er et vekstmedium for dannelsen av indre representasjoner" (Hart 2006). På bakgrunn av de erfaringene som oppstår i interaksjonen skaper barnet

mentale og psykologiske indre bilder som bidrar til oppbyggingen av en relasjon.

Gjennom å formidle budskap til hverandre utvikler deltakerne faglig kompetanse. Gregory Bateson (1972, 1979) har utviklet en systemteoretisk forståelse av kommunikasjon. Han sier at kommunikasjon handler om det som foregår når vi sender og mottar budskap. Et utgangspunkt for Bateson er at når to eller flere er sammen, så er all atferd kommunikasjon. Vi sender kontinuerlig budskap til andre, både verbalt og ikke-verbalt. På samme måte får vi kontinuerlig budskap fra andre. Alt vi gjør og sier når vi er sammen, er kommunikasjon. Verbale budskap kaller Bateson for digitale budskap. Digitale budskap inneholder informasjon, lyder, ord, setninger og de representerer innholdet i et budskap. Parallelt med de digitale budskapene, formidles det også analoge budskap. Disse inneholder alle slags ikke-verbale signaler så som tonefall, stemmeleie, kroppsholdning m.m. Mens de digitale budskapene formidler et innhold, formidler de analoge noe om hvordan det digitale budskapet skal oppfattes. 70-90 % av et menneskets oppmerksomhet er viet det ikke verbale språket. Hvor mye av oppmerksomheten som blir viet det analoge språket, vil ifølge Watzlawick (Gjems 2005, s. 100) være helt avhengig av kvaliteten på relasjonene. Det viser seg at jo mer trygg og avslappet relasjonene er, desto mer av oppmerksomheten blir rettet mot det digitale budskapet, informasjonene i budskapet. Jo mer usikker relasjonen er, desto mer av oppmerksomheten går til det analoge språket. Dermed blir det meget vesentlig å etablere et trygt og utviklingsfremmende klima i veiledningen. I yrker hvor man jobber med mennesker er det helt grunnleggende for kvaliteten i arbeidet at de aktuelle yrkesutøverne er i stand til å endre seg.

Systemteori teori fokuserer på relasjoner mellom mennesker. Når den brukes i fag som omhandler mellommenneskelige forhold, vil begrepet system betegne en gruppe av individer som arbeider eller lever sammen over tid, sosiale systemer. De sosiale systemene består av mennesker som samhandler og påvirker hver-

andre gjensidig. Relasjonen mellom menneskene i systemet holder systemet sammen. Samhandling mellom menneskene, kvaliteten på kommunikasjonen mellom dem, handlinger som vises i rutiner og tradisjoner driver systemet fremover og vedlikeholder det. Delene vil i veiledningssammenheng i barnehagen være de ulike avdelingene.

Et av de grunnleggende utgangspunktene i systemteori er at alt henger sammen og påvirker hverandre gjensidig. Menneskene i et sosialt system kan ikke forstås isolert fra hverandre, men de må forstås i sammenheng med hverandre. En persons atferd eller handlinger må alltid forstås i lys av hva de andre menneskene i systemet gjør. Og det en person gjør, må alltid forstås i forbindelse med den sammenheng det inngår i. Atferden til alle menneskene i et sosialt system vil i fellesskap skape systemets helhet, klimaet som preger systemet - i denne sammenheng barnehagen. Når man jobber sammen over tid, utvikler man også kunnskaper sammen og knytter verdier til disse kunnskapene. Sosiale systemer må vi forstå og behandle ut fra et

helhetsperspektiv. I veiledningssammenheng vil viktige relasjoner være å finne mellom kolleger, foreldre osv. Slike relasjoner kan utløse energi eller de kan tappe energi.

Gjems omtaler et annet vesentlig element i systemteori som; ”her og nå perspektivet”. Det beste utgangspunktet for å utvikle faglig kompetanse er å få økt innsikt i egen yrkesutøvelse gjennom det som skjer mellom mennesker akkurat når det skjer. I lys av systemteori vil man i veiledningen være opptatt av hvordan man kan videreutvikle relasjoner, og hva man kan gjøre for å utvikle kvalitet innenfor de rammene man jobber.

Undersøkelse og resultater

LP-modellen er tatt i bruk i 270 grunnskoler og 7 videregående skoler i Norge. I Danmark er modellen brukt i ca 500 grunnskoler og 140 barnehager. Modellen er forskningsmessig evaluert. Implementering av LP-modellen foregår over tre år, og startet i januar 2013 her i Norge med grunnopplæring av alle ansatte i barnehagen. Det ble også gjennomført kvalitativ følgeforskning for å undersøke om de pedagogiske med-

Gjennomsnitt	
Miljø	
- Vår 2015	3,40
- Vår 2013	3,31
Det pedagogiske arbeid	
- Vår 2015	3,73
- Vår 2013	3,81
Interesse og innsats fra barna	
- Vår 2015	3,25
- Vår 2013	3,21
Atferdsproblematikk	
- Vår 2015	3,08
- Vår 2013	2,76
Relasjon voksen-barn	
- Vår 2015	3,64
- Vår 2013	3,26
Samarbeid med foreldre	
- Vår 2015	3,18
- Vår 2013	3,24

arbeiderne opplevde at LP-modellen, gjennom utvikling av miljø og pedagogisk praksis, var en nyttig modell for å forbedre barnas læring og trivsel. Forskningsdesignet for kartlegging som blir benyttet i det norske pilotprosjektet er en videreutvikling av skjemaene som ble brukt i Danmark.

Her har jeg valgt å ha fokus på relasjonen voksen (ansatte) og barn. Ved starten av prosjektet våren 2013 ble det gjennomført ei kartlegging i regi av Læringsmiljøsentret. Både barn, foreldre og ansatte deltok i denne kartleggingen. Prosjektet er evaluert ved hjelp av spørreskjemaer til foreldrene, pedagogisk personale og barn (4-5 åringene).

Resultatet på kartleggingen for relasjonsnivået i "min" barnehage var ikke så veldig positivt. Etter systematisk arbeid med analysemodellen i veiledningsgrupper over en to års periode, viste ny kartlegging våren 2015 et gjennomsnitt på utvikling av relasjon voksen barn som nå lå over gjennomsnittet.

Barnehage - Ansatte

Søylene på neste side viser at barnehagen har et høyere resultat innenfor de fleste områder. Selv om det er noen forskjeller mellom 2013 og 2015 tyder det likevel på at barna trives noe bedre, og at de ansatte i barnehagen opplever at de har en bedre relasjon til barna. Samlet ser det ut til at alle informantene opplever et bedre lærings og relasjonsmiljø enn ved den første kartleggingen. Ut fra dette kan det argumenteres for at bruk av analysemodellen med fokus på barns læringsmiljø har bidratt til utviklingen av de voksnes relasjonskompetanse.

DRØFTING OG OPPSUMMERING

Barn og unges livsmuligheter påvirkes av faktorer i læringsmiljøet. Pedagogikk er en mellommenneskelig aktivitet. Derfor er den emosjonelle faktoren betydningsfull for å kunne forstå og utvikle kvaliteten på samspillet. Det synes som at man har undervurdert betydningen av emosjonelle aspekt i det pedagogiske arbeidet. Dette skyldes sannsynligvis at de emosjonelle

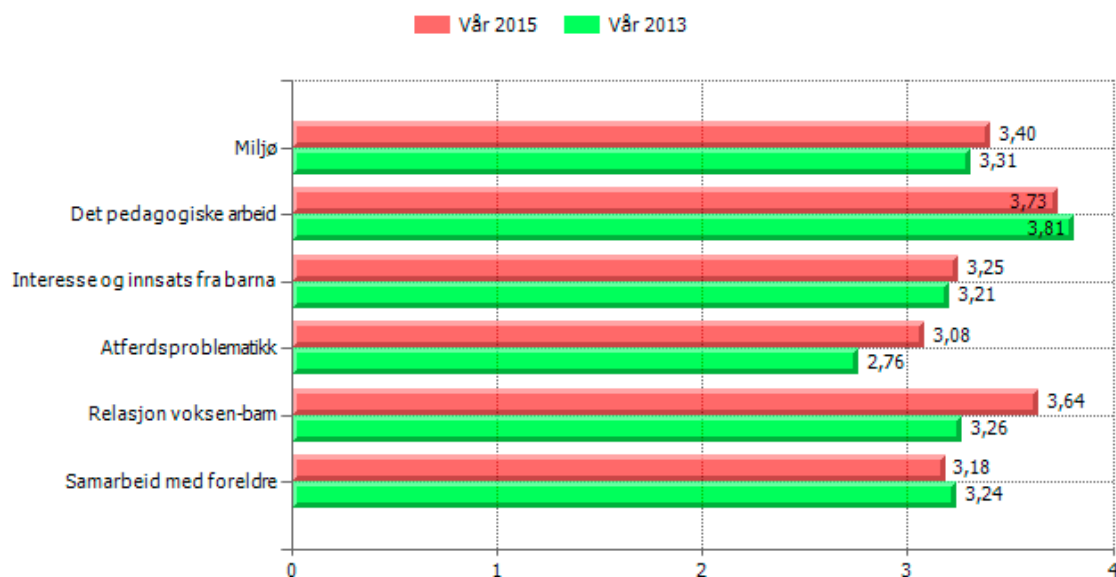
aspektene inngår så naturlig og selvfølgelig i det relasjonelle forholdet at vi overser betydningen av nærvær, omsorg, sensitivitet og empati, samt betydningen av å ha kontroll over egne følelser. En viktig emosjonell kraft i det pedagogiske relasjonsarbeidet er anerkjennelse. Gjennom å bruke anerkjennelse er den profesjonelle i stand til å fjerne eller redusere de relasjonelle vanskelighetene.

Analysemodellen er rettet mot den enkelte lærers pedagogiske praksis og de utfordringer som finnes der. Målet er å endre betingelser i læringsmiljøet som opprettholder et problem, med henblikk på å skape gode forhold for både sosial og faglig læring hos barna i barnehagen.

Sentralt i LP-modellen er voksen/barn relasjonene og barn/barn relasjonene som betydningsfulle faktorer for barnas trivsel i læringsmiljøet. Uansett utfordring så er det de voksnes ansvar å finne ut hva som kan være en mulig opprettholdende faktor når relasjonen er dårlig. Forskning om endring og utvikling viser at systematisk og strukturert arbeid over tid er nødvendig for å oppnå resultater.

Gode relasjoner fremmer ikke bare et positivt selvilde og trivsel, men også læring. Barn og unge danner seg et bilde ut fra egen verdi og betydning ut fra responsene og anerkjennelsene de får fra nære voksne. Måten de voksne i barnehagen kommuniserer med barna og forholder seg til dem på, er derfor med på å bidra til hvorvidt barna får tro på at de er verdt noe. Det er derfor av stor betydning at de voksne i barnehagen er flinke til å knytte relasjoner til barna, for relasjonene i barnehagen vil ha stor betydning også for relasjonskvaliteten i skolen. Hvis barnehagene har fokus på relasjonsoppbygging og satser på dette vil også flere barn være bedre rustet til å ha en større sjanse til å inngå gode relasjoner også til de voksne de møter i skolen.

Vi formes hele livet gjennom relasjonene vi har til andre mennesker. Relasjoner er livsviktig for oss. Når barn og unge tilbringer så mange timer i pedagogiske institusjoner sier det seg selv at det å sørge for god relasjonskvalitet når de er

der, er av uvurderlig betydning.

Det er barnets emosjoner - følelsesmessige uttrykk - som bør styre samspillet retninger. På den måten lar man små barn, lenge før de har verbalspråk og er tydelig i sine uttrykk, få en gjensidig og aktiv rolle i samspillet. Hvis vi ikke er opptatt av barnets følelser vil barnet miste denne muligheten til å bli en aktiv samspillspartner nettopp fordi små barn i veldig stor grad uttrykker seg emosjonelt. Små barn har vansker med å regulere sine egne følelser. De voksne er derfor nødt til å hjelpe barnet med dette, for eksempel ved hjelp av stemmebruk og kroppsspråk. Vi må bruke oss selv på en måte som gjør at barnets følelser blir regulert på et nivå som er akseptabelt og behagelig for barnet. Vi kaller det ko-regulering når den voksne går med følelsene og regulerer dem opp eller ned, alt etter hva som trengs. Når barn blir korrigeret av voksne, vil barnet gradvis være i stand til å regulere sine egne følelser.

Regulering av følelser er helt nødvendig for at barn skal kunne lære, eller for at den kognitive utviklingen skal gå sin gang. Barn som har uregulerte følelser greier ikke å konsentrere seg, være oppmerksomme eller vente på tur.

Deres sosiale kognitive utvikling blir hemmet i veldig stor grad. Nære og varme relasjoner ikke i seg selv nok for at små barn skal kunne utvikle seg positivt. For at samspillet mellom barn og voksen skal være utviklingsfremmende er det også helt avgjørende at det legges vekt på å skape et positivt klima på avdelingen og i gruppen. Det må være fokus på at samspillet mellom barn og voksen er tilpasset den barnegruppen og det enkelte individet som det lille barnet.

For at samspillet skal være godt nok er de voksne i barnehagen også nødt til å gi de små barna støtte til læring i hverdagen i barnehagen. Det betyr at man tilrettelegger for læring, mestring, utvikling og utforskning i det hverdagslige samspillet. Det er viktig at de voksne har en fellesforståelse og er villig til å ta imot veiledning for å utvikle den nødvendige forståelsen og kompetansen om relasjoners betydning for læringsmiljøet. Det handler om å utvikle en innstilling hos de ansatte om å måtte ta tak i utfordringer i praksis.

LP modellen gir muligheter til å forstå barns atferd og læringsstrategier gjennom andre

tilnærminger enn det tradisjonelle individperspektivet. De voksne trener seg i å gjøre seg erfaringer med en systematisk fremgangsmåte som er tilpasset de utfordringer som identifiseres

Jan Spurkeland hevder at relasjonskompetanse er veien å gå for å kjenne folk og lede dem ved å vise interesse og omsorg for deres person. Høy kvalitet på relasjonen til den voksne minsker effekten av risiko og fremmer sunn fungering for barn. Det er nå større forståelse for hvordan voksen-barn relasjonen kan fungere som en moderator for barn i risiko. I tråd med tilknytningsteori kan en anta at det å ha en positiv relasjon til en voksen utenom hjemmet, mer spesifikt en barnehagelærer, kan bidra til å reorganisere relasjonelle modeller og fremme utkomme for risikoutsatte barn.

Vi lærer ikke av erfaring, vi lærer av å reflektere over erfaringer (John Dewey, 1977)

Fotnoter

1. L = læringsmiljø, P= pedagogisk analyse

Referanser

Bateson, Gregory (1972)

Steps to an ecology of mind. Toronto: Chandler Publishing Company

Bateson, Gregory (1979)

Mind and nature. A Necessary Unity. London. Wildwood House

Dewey, John (1977)

Erfaring og oppdragelse. København: Christian Ejlers forlag

Fredrickson, Barbara (2010)

Positivitet: kilder til vekst i livet. Dansk psykologisk forlag

Gjems Liv, (2005)

Veiledning i profesjonsgrupper. Oslo : Gyldendal Akademisk

Hart, Susan (2006)

Betydningen av samhörighet - Om neuroaffektiv utviklingspsykologi. København. Hans Reitzels Forlag

Hundeide, Karstein (1996)

ICDP. *Ledet samspill*. Vett og viten AS.

Juul J. og Jensen H (2003)

Fra lydighet til ansvarlighet. Oslo: Pedagogisk forum

Krogset Vold (3013) (red)

Rom for læring ; Læringsmiljø og pedagogisk analyse. Fagbokforlaget 2013

Linder, Anne (2012) (red. av Thomas Nordahl og Ole Hansen)

Dette vet vi om å skape gode relasjoner i skolen. Oslo: Gyldendal Akademisk

Linder, Anne (2010)

Sociale færdigheder og pædagogisk relationsarbejde. Fra skolestart til felles mål. Obligatoriske temaer i børnehaveklassen.

Dafolo og Barnehaveklasseforeningen

Nordahl , Thomas (2006)

LP-modellen: Modellheftet. Beskrivelse av analysemodellen og strategier for implementering i skolen. Lillegården kompetansesenter

Nordahl, Thomas (2006).

Kunnskapsheftet. Forståelse av elevenes læring og atferd i skolen Lillegården kompetansesenter

Nordenbo ,Sven Erik, Søgaard Larsen Michael, Tiftkci Neriman, og Østergaard Susan (2008)

Lærerkompetanse og elevers læring i førskole og skole: et systematisk review utført for Kunnskapsdepartementet, Oslo.

København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning

Plischewski Henning, Støen Janne og Tinnestad Torunn 2013.

LP modellen for de minste, med spesielt blikk på analysemodellen.

Læringsmiljøsentret

Rutter Michael, Maugham Barbara, Mortimore Peter, og Outson Janet, Smith Alan (1979)

Fifteen thousand hours; secondary schools and their effects on children. Cambridge, Mass: Open Book Publishing

Spurkeland Jan (2005)

Relasjonskompetanse. Resultater gjennom samhandling. Oslo: Universitetsforlaget

Tinnestad Torunn og Flaatten Sandra (2006)

*Veilederheftet. Beskrivelse av roller som
ekstern veileder med eksempler fra arbeid i
lærergrupper. Lillegården kompetansesenter
Webster- Stratton, Carolyn:
Hvordan fremme sosial og emosjonell kom-*

*petanse hos barn.
Oslo:Gyldendal Akademiske
Øvreide Haldor, 2009
Samtaler med barn. Adlibris*

Gøril S. Nordstrøm

Spesialpedagog PPT Ofoten
Fagernesveien 1, 8514 Narvik
E-post: gorill.skarsfjord@ppt-ofoten.no
Tlf. 91192533

VESTBY KOMMUNE

Pedagogisk psykologisk rådgiver

Vestby kommune søker Pedagogisk psykologisk rådgiver i 100% fast stilling fra 01.08.16.

Pedagogisk -psykologisk tjeneste (PPT) er kommunens sakkyndige, rådgivende og veiledende instans i forhold til arbeid med tilpasset opplæring, samt i forhold til barn og unge med spesielle behov i barnehage og skole.

PPT har 6 fagstillinger som pedagogisk-psykologiske rådgivere og 1 fagstilling som logoped. Tjenesten holder til i rådhuset i Vestby sentrum.

Til stillingen kreves utdanning på masternivå eller hovedfagsnivå innenfor spesialpedagogikk, pedagogikk eller psykologi.

Nærmere opplysninger om stillingen ved henvendelse til leder av PPT Roy Persen tlf.64 98 01 98 eller mobil 932 24 989.

Full utlysning på kommunens hjemmeside www.vestby.kommune.no
Søknadsfrist 17.04.16